

Socialstyrelsen

Redskaber målrettet det boligsociale arbejde

Systematisk kortlægning af
kriminalitetstruede børn og unge

Viden til gavn

Publikationen er udgivet af:

Socialstyrelsen
Edisonsvej 18, 1.
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00
E-mail: socialstyrelsen@socialstyrelsen.dk
www.socialstyrelsen.dk

Forfatter: Socialstyrelsen
Udgivet februar 2017

Layout: 4PLUS4

Download på www.socialstyrelsen.dk.
Der kan frit citeres fra publikationen med angivelse af kilde.

Trykt udgave: ISBN 978-87-93407-52-7
Elektronisk udgave: ISBN 978-87-93407-51-0

Indhold

Indledning	5
Risikofaktorer	6
Beskyttende faktorer	6
Problemskabende ungegrupperinger	7
Redskab: Bekymringsstatus.....	9
Redskab: Bekymringshenvendelse.....	11
Implementering af redskaber	13
Tjekliste til implementering i det boligsociale arbejde.....	14

Indledning

Dette hæfte henvender sig til dig, som arbejder som projektmedarbejder eller leder i et boligsocialt område.

I arbejdet med børn og unge er det vigtigt at være opmærksom på at skabe gode rammer for børnenes og de unges udvikling.

Det er også vigtigt at forebygge og sætte ind, hvis man som fagperson ser eller hører noget, som kan være tegn på, at et barn eller en ung er i risiko for at blive tiltrukket af kriminalitet og/eller at blive en del af en problemskabende ungegruppering.

Dette hæfte indeholder forslag til to redskaber, som kan bruges i det boligsociale arbejde. Begge redskaber har særligt fokus på unge, der er i risiko for at komme ind i kriminalitet og på unge, der er i risiko for at blive en del af en problemskabende ungegruppering.

De to redskaber er udviklet med baggrund i forskningsbaseret viden om risikofaktorer og på baggrund af erfaringer fra medarbejdere i boligsociale områder, som arbejder med forebyggelsesindsatser ift. børn og unge i risiko.

Redskaberne fokuserer udelukkende på kortlægning og ikke på de indsatser, der efterfølgende skal til for at forebygge eller håndtere kriminalitet eller problemskabende grupperinger.

Struktureret kortlægning af ét boligområdes kriminalitetstruede børn og unge bidrager dog med nyttig viden, som kan bruges til at definere og afgrænse målgruppen, når der fx udvikles og udvælges forebyggelsesindsatser i den boligsociale helhedsplan.

Redskabet **Bekymringsstatus** er målrettet boligsociale medarbejdere, der i det daglige arbejder med børn og unge i et boligområde.

Redskabet **Bekymringshenvendelse** er målrettet medarbejdere, som ikke har deres direkte opgaver ift. børn og unge, men som har deres daglige gang i boligområdet. Det kan være varmemestre i boligforeninger, butiksejere m.fl.

De to redskaber kan bruges i den form, de er præsenteret i her i hæftet, eller de kan bruges som inspiration til at udvikle egne lokale redskaber.

I arbejdet med redskaberne skal du huske at være opmærksom på:

- reglerne om datasikkerhed, hvis der behandles data om enkeltpersoner. I persondataloven fremgår, hvornår og hvordan personoplysninger kan behandles.

I hæftet finder du:

- en kort introduktion til risikofaktorer,
- en beskrivelse af de to redskaber,
- anbefalinger til, hvordan redskaberne kan anvendes og hvilke overvejelser, du kan gøre, hvis du gerne vil bruge dem i dit boligområde.

Hæftet er ét ud af tre hæfter. De øvrige to hæfter er målrettet hhv. SSP-samarbejdet og skoleområdet.

Du kan finde yderligere viden om forebyggelse af ungdomskriminalitet på Socialstyrelsens hjemmeside:

www.socialstyrelsen.dk/unge/kriminalitet

Risikofaktorer

Dette hæfte har særligt fokus på børn og unge og på at forebygge ungdomskriminalitet med baggrund i viden om børn og unge i risiko.

Der findes i dag solid viden om hvilke faktorer, der kan have betydning for, om børn og unge tiltrækkes af kriminalitet og bliver en del af problemskabende ungegrupperinger. Disse faktorer kaldes for risikofaktorer.

Forskningen i risikofaktorer viser, at der er en lang række faktorer, som giver en forhøjet risiko for, at børn og unge får en kriminel adfærd.

Der er fx en sammenhæng mellem kriminalitet, og hvor ofte unge færdes i 'højrisikomiljøer' uden voksenkontrol. Derudover er risikofaktorer, der relaterer sig til skolegangen, særligt vigtige at være opmærksom på. Det kan fx være skolefravær, lav trivsel og lav faglighed.¹

Risikofaktorer kan ikke i sig selv bruges til at forudsige hvilke børn og unge, der bliver kriminelle eller bliver en del af en gruppering. Men de kan vise, om den enkelte ung har en forhøjet risiko for en kriminel adfærd.

Tilstedeværelsen af risikofaktorer hos det enkelte barn eller den enkelte ung er således tegn på, at der kan være grund til særlig opmærksomhed på barnets eller den unges udvikling.

Jo flere risikofaktorer hos barnet eller den unge, jo højere risiko.

Beskyttende faktorer

Udover risikofaktorer er der også faktorer, som man med baggrund i forskningen ved, er med til at beskytte barnet eller den unge.

Beskyttende faktorer er forhold, der oftere ses hos børn og unge, der ikke bliver involveret i kriminalitet eller grupperinger. Beskyttende faktorer er med til at mindske sandsynligheden for, at børn og unge får en kriminel adfærd, eller at de bliver en del af problemskabende grupperinger.

Eksempler på beskyttende faktorer er, at den unge har et godt forhold til forældrene, et godt forhold til skolen og høj selvkontrol.²

1 Justitsministeriets Forskningskontor (2011): Første led i fødekæden, s. 68-73

2 Justitsministeriets Forskningskontor (2011): Første led i fødekæden, s. 120

Problemskabende ungegrupperinger

I nogle kommuner og boligområder vil man fra tid til anden opleve, at unge hænger ud sammen og at ungegrupperinger er til gene for fx andre beboere i et område. Det er ikke nødvendigvis et problem, at unge hænger ud sammen, så længe adfærden ikke er utryghedsskabende. Det hører med til at være ung at være med i fællesskaber og grupper. Det kan være med til at give de unge mange gode relationer og oplevelser, hvis den unge fx deltager i ungdomsklubben eller den lokale sportsklub.

Hvis man gerne vil identificere, om der er ungegrupperinger i et område, som kan betegnes som *problematiske*, og som man derfor bør være ekstra opmærksom på, kan man med fordel anvende en definition, som anvendes af Det Kriminalpræventive Råd. Her forstås problemskabende ungegrupperinger som:

- grupper af unge, som primært mødes på gaden,
- har en uroskabende adfærd,
- har en kriminel adfærd eller er kriminalitetstruede.

Det Kriminalpræventive Råd opdeler yderligere de problemskabende ungegrupperinger i tre forskellige typer af grupperinger, som hver især repræsenterer et særligt bekymringsniveau:

- Bekymrende vennegrupper
- Territorielle uroskabende ungdomsgrupper
- Kriminelle ungdomsgrupper

De tre typer af problemskabende ungegrupperinger er formuleret med udgangspunkt i viden og erfaringer fra praktikere, der arbejder med kriminalitetsforebyggelse.

Typer af problemskabende ungegrupper og deres karakteristika

Bekymrende vennegrupper	Territorielle uroskabende ungdomsgrupper	Kriminelle ungdomsgrupper
Består primært af unge i alderen 12-17 år, der finder sammen om rusmidler. De socialiserer på gaden og i offentligheden, men uden at have et særligt område.	Består primært af unge i alderen 13-23 år. De er altid knyttet til et geografisk område (boligområde, kvarter eller bydel) og kender typisk hinanden fra opvækst samme sted.	Ligner de territorielle uroskabende ungdomsgrupper, men adskiller sig ved at have tættere relationer til voksne kriminelle fra rocker- og bandemiljøet og i forlængelse heraf begå mere alvorlig kriminalitet.

Kilde: Det Kriminalpræventive Råd (2013): Problemskabende ungdomsgrupper i Danmark, s. 15-16

Fælles for de tre former for ungegrupperinger er, at der ikke er et særligt krav om, hvor længe gruppen har holdt sammen. Grupper af unge kan af omverdenen opleves som en kilde til uro og kriminalitet, selvom grupperne er kendetegnet som fluktuerende og omskiftelige.³

Hvis der i et boligområde er grupper af unge, som kan betegnes som problemskabende, er det en god ide at få lagt en plan for at forebygge, at unge tiltrækkes af gruppen.

Redskaberne på de følgende sider kan være et første skridt til at arbejde mere systematisk med at forebygge og tilrettelægge lokale indsatser.

Læs mere

Du kan læse mere om ungdomskriminalitet, ungegrupperinger og risikofaktorer på Socialstyrelsens hjemmeside:

www.socialstyrelsen.dk/unge/kriminalitet

3 Det Kriminalpræventive Råd (2013): Problemskabende ungdomsgrupper i Danmark, s. 3,13

Redskab: Bekymringsstatus

I en travl hverdag kan det være en hjælp at notere sine refleksioner om børn og unge i risiko.

Redskabet Bekymringsstatus er udviklet til, at boligsociale medarbejdere kan anvende det i deres arbejde med børn og unge.

Formålet med redskabet er at give en nem og overskuelig ramme for at reflektere og notere, hvad det er, man som fagperson er bekymret for hos et barn eller en ung, og hvor udtalt bekymringen er. Redskabet kan anvendes ved dialog eller henvendelse til kommunale sagsbehandlere eller i forældresamarbejdet.

Redskabet Bekymringsstatus består af to dele:

Den første del er en kvantitativ del, der fokuserer på fem bekymringsforhold. Her skal medarbejderne angive, hvor bekymrede de er på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er udtryk for en høj grad af bekymring/risiko, og 5 er udtryk for slet ingen bekymring/risiko.

De fem bekymringsforhold er baseret på fem risikofaktorer, der er særligt vigtige at være opmærksom på, og som man som medarbejder kan have en viden om gennem kontakten til barnet eller den unge. De fem bekymringsforhold berører, om barnet eller den unge:

- ofte er på gaden,
- har lav eller ingen deltagelse i skole, uddannelse eller beskæftigelse,
- har en sårbar familiebaggrund,
- har lav impuls kontrol,
- er involveret i kriminalitet.

Den anden del er en beskrivende kvalitativ del, hvor medarbejderne kan notere egne refleksioner om barnet/den unge. Det kan fx være konkrete observationer om bekymringsforhold, men det kan også være noter ift. barnets ressourcer og andre opmærksomhedspunkter ift. barnets/den unges situation.

Tips

- Boligsociale indsatser har ofte et gruppeperspektiv, hvor dette skema har fokus på den enkelte ung. Det er derfor vigtigt at inddrage medarbejderne, inden det tages i brug, og at det overvejes, hvordan redskabet eventuelt kan tilpasses lokale forhold.
- Skemaet kan bruges ad flere omgange, således at medarbejderne kan følge, hvordan udviklingen er for barnet eller den unge ift. mindre eller højere grad af bekymring.
- De observationer, der struktureres i redskabet, kan danne grundlag for forberedelse til arbejdet i tværfaglige samarbejdsfora mv.
- Den viden og indsigt som redskabet giver, kan medvirke til at styrke arbejdet ift. at definere og afgrænse målgruppen, når nye boligsociale forebyggelsesindsatser målrettet børn og unge i risiko skal udvælges og igangsættes.
- Skemaet til Bekymringsstatus kan hentes som wordskabelon på Socialstyrelsens hjemmeside:

www.socialstyrelsen.dk/unge/kriminalitet

Hvad er det for forhold hos barnet/den unge, der er med til at gøre dig bekymret – og hvor alvorlig er din bekymring (sæt ring)?

Bekymringsforhold	Dato	Dato	Dato
Gadeorienteret livsstil	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Manglende deltagelse i skole/beskæftigelse	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Sårbar familiebaggrund	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Lav impuls kontrol/ aggressiv adfærd	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Involveret i kriminalitet	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Andet	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

1: I meget høj grad 2: I høj grad 3: I nogen grad 4: I mindre grad 5: Slet ikke

Beskriv dine observationer ift. barnet eller den unge

Dato:

Dato:

Dato:

Redskab: Bekymringshenvendelse

I et boligområde vil der typisk være mange mennesker både i dagtimerne og aften timerne. Det kan være beboere eller medarbejdere med tekniske eller administrative opgaver.

Det er vigtigt, hvis man som medarbejder i et boligområde oplever børn og unge med en negativ adfærd at vide, hvem man skal henvende sig til med sin bekymring.

Redskabet Bekymringshenvendelse er et redskab, der kan bruges til at inddrage relevante aktører. Det kan fx være den boligsociale medarbejder, politiet eller kommunen med henblik på at skabe et godt samarbejde om det forebyggende arbejde i et boligområde.

Formålet med redskabet er at tydeliggøre:

- hvad der er vigtigt at være opmærksom på ift. børn og unge,
- hvor man kan henvende sig med sin bekymring.

Redskabet kan være en god måde at sikre, at de bekymringer eller observationer, der bliver gjort, gives videre. Samtidig giver redskabet Bekymringshenvendelse nogle eksempler på risikofaktorer, hvor der er en særlig grund til at gå videre med sin bekymring for barnet eller den unge.

Før redskabet bringes i anvendelse, er det vigtigt at have en dialog i boligområdet om, hvad formålet er med redskabet lokalt – og hvordan det skal bruges.

Redskabet indeholder nogle eksempler på risikofaktorer, som det er vigtigt at være opmærksom på. Det primære fokus er på unge, der har en kriminell adfærd eller bevæger sig på kanten af kriminalitet.

Det er i den sammenhæng også vigtigt at drøfte, hvornår noget er et problem, og hvornår der er tale om almindelige aktiviteter blandt børn og unge.

Tips

- Kortet kan uddeles personligt til ikke-fagprofessionelle, det kan udsendes med et følgebrev, og det kan være tilgængeligt på møder i boligområdet, hvor ikke-fagprofessionelle deltager.
- Oftest er det en god ide, at udleveringen af kortet foregår i dialog med modtagerne, så der er lejlighed til at få præciseret eventuelle uklarheder i anvendelsen. Det er fx vigtigt at orientere ikke-fagprofessionelle om, at hvis de observerer kriminelle handlinger, så skal hændelsen anmeldes direkte til politiet.
- Vær tydelig omkring det lokale formål med Bekymringshenvendelsen. Drøft også roller og opgaver, herunder også, at det ikke er formålet at overvåge enkeltpersoner eller bedrive politiarbejde.
- Som boligsocial medarbejder er det vigtigt, at du følger op på ikke-fagprofessionelles bekymringshenvendelser. Hvis det fx på baggrund af en henvendelse besluttes at styrke indsatsen i ét særligt område, så kan denne information med fordel videregives. Erfaringsmæssigt har en sådan type tilbagemelding betydning ift., om ikke-fagprofessionelle deler deres observationer.
- Husk at sørge for, at kontaktoplysningerne er opdaterede. Informer kontaktpersoner i kommunen og hos politi om, at der er udleveret kort med deres kontaktoplysninger, således at de er parate ved eventuelle henvendelser.
- Bekymringshenvendelsen kan hentes som wordskabelon på Socialstyrelsens hjemmeside:

www.socialstyrelsen.dk/unge/kriminalitet

Er du bekymret?

I dit arbejde ser og oplever du måske noget, der bekymrer dig vedrørende børn og unge. Det kan være et barn, en ung eller en gruppe af børn eller unge, der vækker din bekymring.

En bekymring kan for eksempel være:

- Børn og unge, der er truende overfor andre.
- Børn og unge, der laver hærværk.
- Børn og unge, der laver indbrud eller tyveri.
- Børn og unge, som du ser ryge hash.
- Børn og unge, der samles i grupper, der virker problemskabende.

Eksempler:

- Du ser en gruppe børn og unge på tidspunkter, hvor de burde være i skole.
- Du ser børn og unge, der er sammen med ældre unge eller voksne, der ikke er godt selskab, fordi de måske handler med stoffer eller begår andre ulovligheder.
- Du oplever en gruppe børn og unge, der er truende overfor dig eller andre og skaber utryghed omkring sig.

Kontakt:

- Du kan kontakte den boligsociale medarbejder på xx.
- Du kan kontakte kommunen på xx.
- Hvis du observerer indbrud, tyveri eller handel med stoffer skal du altid kontakte politiet.

Implementering af redskaber

Al forandring tager tid, kræver opmærksomhed og arbejde. De redskaber, der er beskrevet i hæftet her, kan være med til at styrke det forebyggende arbejde i udsatte boligområder. Men for at lykkes, skal redskaberne benyttes kontinuerligt. Selv ved mindre forandringer er chancen for at styrke eksisterende praksis derfor størst, når man aktivt tager stilling til, hvordan det nye redskab skal indarbejdes i forebyggelsesarbejdet i den boligsociale indsats.

Når redskaberne Bekymringsstatus og Bekymringshenvendelse skal implementeres i den boligsociale indsats, er det en god ide at arbejde med tre centrale aspekter for at ændre eksisterende praksis⁴:

- de medarbejdere, som skal involveres,
- hvordan organisationen kan understøtte brugen,
- hvordan ledelsen kan holde fast i implementeringen.

Socialstyrelsen har udarbejdet en tjekliste, som kan sikre, at man forholder sig til alle de centrale aspekter. Det anbefales at benytte tjeklisten i opstarten af en implementeringsproces, men man kan med fordel også benytte den længere fremme i processerne.

Tjeklisten kan hentes som wordskabelon på Socialstyrelsens hjemmeside:

www.socialstyrelsen.dk/unge/kriminalitet

4 Fixen et al. (2005): Implementation Research: A Synthesis of the Literature

Tjekliste til implementering i det boligsociale arbejde

	Sæt kryds
Fase 1. Når brugen af Bekymringsstatus og Bekymringshenvendelse skal igangsættes, kan man med fordel starte med at overveje følgende spørgsmål:	
Har der været en åben dialog om, hvilket udækket behov redskaberne Bekymringshenvendelse og Bekymringsstatus skal afdække?	
Er beslutningen om implementering forankret i boligindsatsens bestyrelse?	
Har der været en åben dialog om udfordringer og forventninger til redskabet? Fx med de ikke-fagprofessionelle aktører?	
Kommentarer, erfaringer:	
Fase 2. Når implementeringsprocessen skal igangsættes, skal de tre centrale aspekter sættes i spil:	
Er der en projektleder/medarbejder, der har fået frigjort tid og er ansvarlig for, at redskabet bliver brugt kontinuerligt i den boligsociale indsats?	
Er der en projektleder/medarbejder, der er ansvarlig for at opdatere kontaktoplysninger på Bekymringskortet hvert kvartal?	
Er der udarbejdet mundtlig/skriftlig information, gennemført opstartsmøde, evt. kursus, side-mandsoplæring mv.?	
Er det besluttet, hvordan og hvem der følger op under og efter igangsættelse af brugen af redskabet?	
Er det besluttet hvilke formidlingstiltag, der er relevante? Fx hvilke tiltag er relevante internt til medarbejdere hhv. eksternt til offentlighed og samarbejdsparter, fx parter på kontaklisten?	
Er det besluttet, hvordan medarbejderne inddrages, og arbejdes der med at skabe fælles forståelse og sprog fx ift. risikofaktorer?	
Kommentarer, erfaringer:	

	Sæt kryds
Fase 3. For at sikre, at man fastholder indsatsen over tid, er det ligeledes vigtigt at fastholde fokus på forandringen:	
Er der en plan for, hvordan det sikres, at motivationen og fokus under 'det lange seje træk' fastholdes – også når nyhedsværdien af indsatsen er væk?	
Er det besluttet hvordan og hvem, der er ansvarlige for, at der følges op på implementeringen?	
Er det besluttet hvordan og hvem, der er ansvarlige for, at der er mulighed for at sparre på tværs om udfordringer og erfaringer?	
Kommentarer, erfaringer:	

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen
Edisonsvej 18, 1.
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00

www.socialstyrelsen.dk

Februar 2017

9 788793 407527